

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Obornik, Meïr

5565 [1804/1805]

ן

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9622

ויבא עד-בור הגדול אשר
 בשכנו וישא ויאמר איפה שמואל
 וידוד ויאמר הנה בנויית ברמה:
 (כג) וילך שם אל-נויית ברמה
 ותהי עליו גסהווא רוח אלהים
 וילך הלוד ויתנבא עד-באו
 בנויית ברמה: (כד) ויפ'שט גם-
 הוא בגדיו ויתנבא גם-הוא
 לפני שמואל ויפל ערם כל-היום
 ההוא וכל-הלילה על-כן יאמרו
 הגם שאול בנביאים:

כ (א) ויברה דוד מנויית ברמה
 ויבא ויאמר לפני יהונתן מה
 עשיתי מה-עוני ומרה-חפאתי
 לפני אביך כי מבקש את-נפשי:
 (ב) ויאמר לו חלילה לא תמות
 הנה לוד-יעשה אבי דבר גדול
 בניוח ק' ניוח ק' בניוח ק' לאק' או
 רש"י

(כד) ויפשט גם הוא בגדיו • בגדי
 מלכות ללבוש בגדי התלמודים: ויפל
 ערו' • ברשן תירג' וונתן ונפל ערטילאי
 נשס ר' מנחם ששמע מפי ערבי אחד
 ברשן כל ערבי משוגע:
 (ג) כפשע

השק מעל מתכך, לא שיפשיט כל בגדיו לא השק לבדו, וכאמר בו ויעש כן, וילך ערום
 וגו' (ישעיה כ"ב), וכן כאן אין הכוונה שפשט שאל כל בגדיו, אלא כ"ש רש"י פשט
 בגדי מלכותו ולבוש כחשד התלמידים, ונפל כן כפשט מבגדי מלכות כל היום כו':
 כ (א) ויברח, בעוד שהי' שאל מתנבא היתה לו הרווח' לברוח • (ב) אין זאת, אין
 נמה עדכרת אלי ממש •

דיא גראסע סיסטערנע בייא שכה קאם,
 פראגטע ער: וואָ דוועלט זיך שמואל
 אונד דוד אויף? מאָן זאָגטע צו ניוח,
 בייא רמה • (כג) ער גינג היין, נאָך
 ניוח בייא רמה, אבר אויך איהן ערגריף
 איינע געטליכע כעגייסטרונג, אונד ער
 ווייזאָגטע (זאָנג), אינדעס ער איממער
 ווייטר גינג, ביז ער צו ניוח בייא רמה
 אַנקאָם • (כד) דויר צאָג ער זיינע
 קליידער אויס, ווייזאָגטע פֿאַר שמואל,
 אונד לאָג ענטקליידעט, דיזען גאַנצען
 טאַג, אונד דיא גאַנצע נאַכט, דאַהער
 שפראַך מאָן: איזט אויך שאול אונטער
 דען פראָפֿעטן?

כ (א) אונטערדעסן ענטפלאָה דוד
 פֿאַן ניוח בייא רמה, קאָם צו
 יהונתן, אונד שפראַך: וואָס האָבע
 איד גטאַהן? וואָס איזט מיין פֿרברעכֿן?
 וואָס מיינע זינדע געגן דייןען פֿאַטער,
 דאַס ער מיר נאָך דעם לעבן טראַכטעט?
 (ב) דאַז זייא פֿערן, שפראַך יהונתן,
 דוא ווירסט ניכט שטערבן • זיה! מיין
 פֿאַטער טוהט ניכטס, עס זייא גראָס
 אָדר

באור

ערום • ת'י ברשן, וכתב רש"י נשס ר' מנחם
 ששמע מפי ערבי אחד ברשן כלשון ערבי משוגע
 ע"כ • ובאמת אין משמעות לשון עירום כפשט
 מכל דבר המכסה, שא"כ יתחייב שהלך ישעיה
 הנביא ג' שכי' מבלי כל כסות ולא התבוסש, לא
 כל חסרון מהבגדי אשר הרגל האד' להתכסו'
 כסתמיד נקרא עירום, אע"פ שאיננו ערום
 ממש • וכן הדבר בישעיה, שאמר לו ה' ופתחת
 ערום • וכאמר בו ויעש כן, וילך ערום
 וגו' (ישעיה כ"ב), וכן כאן אין הכוונה שפשט שאל כל בגדיו, אלא כ"ש רש"י פשט
 בגדי מלכותו ולבוש כחשד התלמידים, ונפל כן כפשט מבגדי מלכות כל היום כו':
 כ (א) ויברח, בעוד שהי' שאל מתנבא היתה לו הרווח' לברוח • (ב) אין זאת, אין
 ואלן

אדר קליין, דאזער מיר ניכט ענטדעקט; ווארום זאלטע ער דען דיועס פֿאַרהאַבען פֿאַר מיר געהיים האַלטען? עס איזט ניכטס דראָן. (ג) אַבר דוד בעטייער-טע עם, אונדזעצטע רזינצו: דיין פֿאַטער ווייס, דאָס איך גנאָדע אין דיניען אויגען געפֿונדען האָבע, אונד דענקט יהונתן מוס דאָז ניכט ערפֿאַהרן, עס ווירדע איהן קרענקן. אַבער, זאָ וואָהר גאָטט לעבט! אונד זאָ וואָהר דוא לעכסט! עס איזט נור איין שריט צווישען מיר אונד דעם טאָדע.

(ד) דאָ שפראַך יהונתן צו דוד: אונד וואָס ווינשסט דוא? איך ווילל אַללעס טוהן. (ה) דוד זאָגטע: זיה! מאַרגן איזט ניימאָנרס טאָג, איך פֿלעגע דאָ מיט אַן דעם קעניגס טאָפֿעל צו שפייזן; גיב מיר אַבער דען אורלוב, איך ווילל מיך אויף דעם פֿעלדע, ביז אַן דען דריטען אַבענד פֿרכאַרגען האַלטען.

(ו) ערווערהנט דיין פֿאַטער מיינער זאָ זאָגע: ער האָט מיך אום אורלויב גבעטן, אויף קורצע צייט נאָך בית לחם, ווינער פֿאַטער

אז דָּבַר קָטָן וּלְאִי יִגְלֶה אֶת-אֹנִי וּמִדּוֹעַ יִסְתִּיר אָבִי מִמֶּנִּי אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה הֲיֵה אִין זֹאת: (ג) וַיִּשְׁבַּע עוֹד דָּוִד וַיֹּאמֶר יְדַע יְדַע אָבִיךָ כִּי-מִצִּיֹּאתִי חָן בְּעֵינֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲלֵי-יְדַע זֹאת יְהוֹנָתָן פֶּן-יַעֲצֵב וְאוֹלָם חִי-הָיָה וְחֵי גַפְשֶׁךָ כִּי כִפְשִׁיעַ בֵּינִי וּבֵין רַקְמוֹת: (ד) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֲלֵ-דָוִד מַה-תֹּאמַר גַּפְשֶׁךָ וְאֶעֱשֶׂה לְךָ: (ה) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֲלֵ-יְהוֹנָתָן הִנֵּה-חֹדֶשׁ מִחֶרֶב וְאֲנֹכִי יֹשֵׁב-אִשָּׁב עִם-הַמֶּלֶךְ לֶאֱכֹל וְשַׁלַּחְתִּנִּי וְגַפְתָּרְתִּי בַשָּׂדֶה עַד הָעֶרֶב הַשְּׁלִישִׁית: (ו) אִם-פָּקֵד יִפְקֹדֵנִי אָבִיךָ וְאִמְרָתִי גִשְׂאֵל גִּשְׂאֵל מִמֶּנִּי דָוִד לָרוּץ בֵּית-לַחֶם עִירוֹ

באור

רשי

ואין להקשות איך לא ידע יונתן ששלח שאלו להמית את דוד, כי באמת הסתיר שאלו ממנו הדבר, כמו שאמר דוד ידוע ידע אביך וכו'.

(ג) כפשע, דבר מועט כפסיעה, והוא צעד הרגל. וכת' ארי כפסיעה חדא כו'.

(ה) חרש מחר, פי' ראש חדש, ודרך כל השנים לבוא להסיב עם המלך בראש חודש (ר"י גאון). הערב השלישית, בא ערב צל"שלא כמכהג. (ו) אם פקד, אם זכריכו וישאל עלי. וכת' אם מבעא יבעככי לרוץ, לא יתעכב על הדרך, אלא ילך וישוב.

איהיה עם הא' בליס ויפקד מושבי ויתמו' גשאל גשאל. רשות שאל מומי: זכת

כ (ג) כפשע. כפסיעה אחת שגפטרתי מופניו והסכה בחנית בקיר ובאותה פסיעה גללתי מן המות: (ה) הגס חדש מחר. חידוש הלבל' וכל אוכלי שולחן המלך אין נמנע איש מלבא ציו' טוב אל הלחם: ואנכי ישב אשב עם המלך לאכול. לשון הוס הוא ואנכי רגיל ליש' עם המלך תמיד לאכו' סמוך לו: ושלחתני. מעתה וגסתרתי עד הערב של יום שלישי ולא המול' עלי או מחר או למחרתו: (ו) הימים

שמואל א ב

הרגום אשכנוי עא

פֶּאָטערשטאַט צו ריווען , ווייל זיינע
גאַנצע פֶּאָמיליע איהר יעהרליכס פֶּעסט
פֶּייערט . (ו) שפּריכט ער דאַן זאָ :
וואָהל ; זאָ איזט דיין דיהנער זיכער .
פֶּרדריסט עס איהם אָבער , זאָ וויסע
דאַס ער מיין אונגליק בשלאָסן האָט .

(ח) ערצייגע דאַן דיינעם דיהנער
געוואָגענהייט , דען דוא האָסט דיינען
קנעכט אין איין געטליכס בינדנים (דאַן
כייא גאַטט כעשוואָהרען וואָרדען) אויף
גענאַטמען . בין אַיך אָבער אַיינעס
פֶּרברעכנס צו בשולדיגן , זאָ ברינג דוא
מיך אום , וואָרום מיך ערשט צו דיינעם
פֶּאָטער פֶּיהרען ? (ט) יהונתן ער-
ווידערטע : דער גראַנקע וויא פֶּערן פֶּאָן
דיר . וויא ! ווען איך מערקטע , דאַס
אונגליק איבער דייך , פֶּאָן מיינס פֶּאָטר
בעשלאָסן וויא , זאָלט' איך דיר עס ניכט
ענטדעקען ? (י) אָבר , שפּראַך דוד
צו

באור

וישכ מיד . זבח הימים , רגילים היו בכל
שנה להקדן כל המשפחה , ולזבח שלמים
ולשמות ביחד (ר"י גאון) . (ח) על עבדיך ,
עם עבדיך , וכן וינאו האנשים על הנשים ,
ועוד אחרים . (ט) חלילה לך , מחשיב
זאת ממני , שלא חניד לך אם אדע כי ייטב
אל אבי להביא עליך רעה . ומלת לבוא כמו
להביא . או פירושו כמשמעו , אם כלתה
מעם אבי שיבוא הרעה עליך . ולא אתה
אגיד , רש"י ורד"ק חזרו עם חלילה לך ,
ופי' חלילה לך , מחשיב שאדע כי כלתה כו'
ולא אגיד לך . ואף על פי שכן באמת כוננת
הענין , מ"מ אינן לשון הכתוב מתפרש בויפה ,
כאשר יראה המשכיל במעט עיני . ואחרים
כמו מקרא קמרה ופי' אם אדע ולא אתה אגיד
יקרה לי , כאשר לא פי' במאמר מה יעשה אלהים וגי' ע"ל (ג' י"ז) . והנכון בעיני שזה
לשון תמי' כלומר אם אדע ולא אתה אגיד לך ? בתמי' , לך אשר אתה נפשי אהבתיך וכן
תרגמתי . (י) מי יגיד לי , מי יבוא להגיד לי במקום שאסתר , ואל תשאל מה זה בקש
דוד לדעת את האיש אשר ישלח יונתן . להגיד לו , מה בנע בהגיד לו זה או זה , אם אך ידע
את

עירו בייזכה הימים שם לכל-
המשפחה : (ו) אם-כה יאמר
טוב שלום לעבדך ואם-חרה
יחרה לודע בייכלתה הרעה
מעמו : (ח) ועשית חסד על-
עבדך כי בכרית יהוה הבאת
את-עבדך עמך ואם-יש בי עון
המיתני אתה ועד-אביך למרה-
זה תביאני : (ט) ויאמר יהונתן
חלילה לך כי אם-ידע אדע כי-
כלתה הרעה מעם אבי לבוא
עליך ולא אתה אגיד לך :
(י) ויאמר דוד אל-יהונתן מי
יגיד

רשי

הימים . משנה לשנה בזמן הזה :
(ז) אם כה יחזור טוב . שלח יחרה
לו : שלום לעבדך . חין בלבו להרגני .
ואם חרה יחרה . זהו שאהא לו מנוי
להרגני : כלתה הרעה מעמו . סוף
דבר מחשבה רעה לו עלי : (ח)
ועשית חסד . לשלחני : (ט) חלילה
לך . כזאת לחשדני שאדע צו שכלתה
מעמו הרעה ולא אגיד לך : (י) מי
יגיד

כאשר יראה המשכיל במעט עיני . ואחרים
כמו מקרא קמרה ופי' אם אדע ולא אתה אגיד
יקרה לי , כאשר לא פי' במאמר מה יעשה אלהים וגי' ע"ל (ג' י"ז) . והנכון בעיני שזה
לשון תמי' כלומר אם אדע ולא אתה אגיד לך ? בתמי' , לך אשר אתה נפשי אהבתיך וכן
תרגמתי . (י) מי יגיד לי , מי יבוא להגיד לי במקום שאסתר , ואל תשאל מה זה בקש
דוד לדעת את האיש אשר ישלח יונתן . להגיד לו , מה בנע בהגיד לו זה או זה , אם אך ידע
את

צו יהונתן , ווער זאלל מיר נאכריכט
ברינגן? אָרר — אָ, ווען דיין פֿאַטער
דיר האָרט כגענגן זאָלטע !

(יא) דאָ שפראַך יהונתן : קאַם, לאַם
אונס אויף דאָז פֿעלר הינויסגעהן ! זיא
גינגן ביידע הינויס אויפֿ'ס פֿעלר .

(יב) היר שפראַך יהונתן צו דוד : דער
עוויגע דער גאָטט ישראלס (שטראַפֿע
מיד!) ווען איך איבערמאָרגען אום
דינע צייט מיינען פֿאַטער אויסגעפֿאַרשט,
אונד געפֿונדן האָבע, דאַס ער געגנדיך
גיט געווינט איזט, אונד דאָן ניכט
שיקע, דיר נאכריכט צוגעבן .

(יג) זאָ זאָל גאָטט יהונתן בייאשטע
הן ! איצט אונד אין דער פֿאַלגע, דאַס
ווען עס מיינען פֿאַטער בעליבן זאָלטע ,

יגיד לי או מהדענך אביך קישה:
(יא) ויאמר יהונתן לדוד לכה

ונצא השדרה ויצאו שניהם
השדרה: (יב) ויאמר יהונתן אל-

דוד יהוה אלהי ישראל פי אחקר
את אבי בעת מחר השלישית

והנה טוב לדוד ולא אזאלח
אליו וגליתיו את האונק:

(יג) כהדעשה יהוה ליהונתן
וכה יסף ביריטב אל אבי את-

הרעה

אונגליק

באור

רשי

יגיד לי • צמוקס שאסתרסס: (יב)
השלישית • צינני מחר זהו יום שלישי
כשע' של עכשיו כי מחר חדש ושמה לא
יתמוס מחר חזי אכל יתמו'ציו השלישי:
ה' חלכי ישראל לשון שבועה כה יעשה
לי הקדוש צרוך הוא כי אחקור את חזי
וחמו' שהו' טוב אליך אס לא אשלח על
ידי שליח וגליתיו אונק כי הטובה חני
יכול לגלות ואס ייטיב אל חזי להרע
לך אותה לא אגלה פן יודע לחזי מוקו'
שאתה שס וגליתיו חני בעצמו את אונק:
(יד) ולא

את אשר בלב שאלו עליו? כי אפשר שיערים
שאלו לשליח אליו ולהבטיחו כי לבו טוב לו למען
לא יירא ייבוא לפניו, ואז יעשה בו כרצונו.
לכן דבר לדעת על ידי מי ישלח להגיד לו ואס
יבוא אס אחר, לא יאמן בדבריו. או כזה
יענך וג', לדעת דד"ק ורלב"ג גור"גאון יהיה
זה מקרה קצר, ופי' מי יגיד לי אס יענך
אביך טוב, או אס יענך קשה, ומלת מה כמו
אס, ה' אס שלא מנאטו חילוף השימוש הזה,
גה אין נרד לזה, כי אפשר שעור הכתוב כך
הוא: מי יגיד לי מה יענך אביך, טוב או
קשה. והנכון בעיני שבאמרו מי יגיד לי מה
בלב אביך עלי אס טוב או רעה, עלה על
לבו, פן בדבר יונתן טוב עליו יגער בו אביו,
ויבזהו נ"פ ובחרונו, והיה כעצב מאוד שיא

יונתן ציין יקטן בעבורו, והיה טוב לו לסבול
נפשו קשה בכפשו. וזה מתבונת אהבה השלמה, לחוס על האהוב יותר מעל עצמו.
ובכר לו על יונתן, קרא צמר כפס. או מה (פי' מה יהיה לי) אס יענך אביך קשה!
איכבה אוכל וראיתי ברעה אשר הסיבותי לך, הלא יכאיב זאת את לבי, ויאדיב את נפשי,
ואחקור לסבול שנט אף אביך, מנאט היגון בלבי, שתשא עול בעבורי. וכן נראה פי'
הפ' מתוך ת"י שחרגס, או דלמא יתבכך אונק פתגמין קסין. (יא) ונצא השדרה, לדבר
שס כלבנס וכנפסס, אשר אי אפשר לעשות כן בעיר, פן יארב להס אס לשמוע מה ידברו.
(יב) אלהי ישראל, כשנע שיענשהו ה' בנגדו בו, ולא יגלה את אונק אס יחקור את
חביו, וידע כי לבו טוב עליו. (יג) כה יעשה

הָעֵשָׂה עָלֶיךָ וּגְלִיתִי אֶת־אֹנֶקָה
 וְשַׁלַּחְתִּיךָ וְהִלַּכְתָּ לְשָׁלוֹם וְיְהִי
 יְהוָה עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אָבִי:
 (יד) וְלֹא יִהְיֶה אִם־עוֹדֵנִי חַי וְלֹא־
 תַעֲשֶׂה עִמָּדֵי חֶסֶד יְהוָה וְלֹא־
 אָמוּת: (טו) וְלֹא־תִכְבְּרִית אֶת־
 חֶסְדְּךָ מֵעַם בֵּיתִי עַד־עוֹלָם וְלֹא־
 בְּרַבְרִית יְהוָה אֶת־אִבִּי הָיִד
 אִישׁ

אונגליק איכר דײך צו ברײנגען , אײך דײר
 נאכריכט געבן , דײך וועגלאסן ווערדע ,
 דאס דוא אין פֿרידן ציהן קאנטס . דער
 עוויגע זײא מיט דײר , וויא ער מיט מײנעס
 פֿאטער גוועזן וואָר ! (יד) אונר ,
 נײכט וואָהר — ווען אײך עם נאך ער-
 לעבע — נײכט וואָהר , דוא ערצײגסט
 מײר דאָן געוואָגענהײט דעם עוויגן (אונ-
 אונטערבראָכע פֿרײנדשאַפֿט) , אונר
 אײך ווערדע נײכט אומקאָמען ?
 (טו) ווירסט אײך דײנע געוואָגענהײט
 געגען מײן רהוין נײכט אונטערברעכֿן ,
 אויף עוויג , זעלבסט נײכט , ווען דער
 עוויגע יעדן דער פֿײנרעדור'ס פֿאָם ערד-
 באָרען

באור

רשׁי

יעשה וגו', כה יעשה לי מהטוב, שאגלה את
 אזיכך, אס יטב אל אבני את הרעה עליך .
 ויהי ה' עמך, מכאן שגלה דוד ליהנות כי
 משתחו שמואל למלך אחרי שאול, ויברכהו וינתן
 שיהיה ה' עמו כאשר היה לפניס עם שאול
 אביו, ויגליח במלכותו . (יד) ולא, לפי
 שמנהג המולך, אס איכנו מבית המלך הראשון
 להכרית את זרע המלך אשר היה לפניו, למען
 יכון כסאו, וכמו שנראה שירא מפיבוטת
 באמת, עד שאמר לו דוד, אל תירא כי אעשה
 עמך חסד (שמואל ב' ט' ז'), לפיכך בקש ממנו
 החסד שלא ימות . ומ'מ אחרי היותו בטוח באהבת דוד אותו שלא יעשה עמו רעה, לכן לא אמר
 בדרך מבקש: כא תעשה עמדי חסד, אלא כשאל על דבר מוסכם ומוחלט . וכפלה מלת לא
 השני, לפי שמתחיל ולא, ופסק ואמר במאמר מוסגר: אס עודני חי, כדין כל מאמר שפסק,
 שחזר הכותב לראש המאמר, כמו ויאמר יצחק אל ישראל אביו ויאמר אבני, ועוד רבים .
 וטעם חסד ה' כתב מהר"י אברבנאל חסד גדול, והוא לדעתו כמו אלהבת יה ודומיהם . אמנם
 להלן באמר, ויאמר המלך האפס עוד איש לבית שאול ואעשה עמו חסד אנהיס (ש"ב ט' ג'), ואין
 נכון לומר שהיה דוד מתהלל ואמר כי הגדיל לעשות . והנראה לי שטעם חסד ה' חסד ק"י מבלי
 שיסתנה או שיפסוק עד עולם, כאלהיס שהוא קיים לעד . וכן תרגמתי . ורד"ק פי', ומה שאמר
 חסד ה' כי בברית ה' באו שניהם כו' . ובאמת גם פי' ברית ה' ברית עולם וקיימת, כעין שאמר
 ברית מלח עולם (במדבר י"ט ט) על שם שהמלח אינו מסרית לעולם

(יד) ולא אס עודני חי . לשון בקש' הוא
 כמו ולא יתן נא לעבדך (מלכי' ב' י"ז ה')
 ואינו זו מושמעו ולא תעש' לי טובה
 בעודני חי שתעשה עמוי חסד ה' בטרם
 אמות ומהו החסד שלא תכרית את
 חסדך מעם ציתי בזאת תכרות לי ברית
 בחיי: (טו) ולא זכרתי ה' . וגם
 לא תסיר חסדך מהס כי אף צבא
 הסורענות

מכלל יופי

כ (ג) כפשע, ענינו, כצער דבר מועט: (י) קשה, אין בכתוב זכר לנקבה, ור"ל אמירה
 קשה: כעת מחר השלישי' כעת השלישי', זאת של מחר: (יד) ולא אם עודני
 חי, בא יו"ד המדבר בדגש הפך המנהג, והפי' אם עודני חי אינני צריך לבקש כי
 ידעתי שלא תכרית אבל באם אינני חי

בארען פערטילגען ווירד . (טו) נון פֿרֿע
פֿעליכטעטע זיך יהונתן דעם הויזע דוד'ס
(אונד שפראך) : דער עוויגע פֿאררע
עס (שטראפֿע דען מיינאויד) אן דיא
פֿינדע דוד'ס . (יז) הירוויף בשוואור
יהונתן דען דוד אַבערמאַלס , בייא זינד
ליבע געגן איהן , דען ער ליבטע איהן
וויא זיינע זעעלע . (יח) נון שפראך
יהונתן צו איהם : מאַרגן איזט ניימאַנד ,
דא ווירסט דוא פֿרמיסט ווערדן , ווייל
דיין זיץ לעער שטעהן ווירד .
(יט) דוא מוסט נון אן דען אַרט געהן ,

ווא

באור

לעולם . (טו) ויכרות יהונתן , כרתי ברית
יחייבו לגמול זה לזה , ואמר כאן שונתן
התחייב את ענשו להטיב עם בית דוד ולשמרם
מכל רע כפי היכולת . וכן כתבו רד"ק ורלב"ג
והוסיף וז"ל : וקלל יונתן את ענשו אם יעביר
על זה הברית לנגיד כדוד ובניו , ואמר שה'
יבקש מיד אויבי דוד ויפרע מהם , אם ינגוד
בזה הברית ע"כ . ובמלות אויבי דוד כלל את
ענשו , כי אי אפשר שינגוד בו , אם לא תכנה
בקרבנו האהבה , ויהפך לו לאויב . (יז) ויוסף
יהונתן ינו' , אחרי שנשבע הוא להטיב לבית
דוד , הוסיף להשביע את דוד על אשר יגמול
הוא לבית יונתן . וטעם באהבתו אותו , פי'
רד"ק בכח האהבה שהיה אוהב אותו , וכן
הרלב"ג . (יח) ויאמר , כשתמי דברי
הברית נתן לו ענה איך יתחבא , והוא יגיד לו
מה בלב אביו . יפקד , כתי' יהי מרוח בית
אסחרותך . והמלה מן ולא נפקד מומנו איש .
(יט) ושלשת , המפרש לכשתגיע ליום
השלישי , חו' מספור ג' ימים ואז תרד להסתר
במקום סתר נאור , איכזאלא טועה , כי מה
טעם ביום הג' דוקא? הלא יוכל להיות שיסרה
אף שאל בהפקד דוד ביום הראשון וישלח
לבקשו . אף לא אמר להסתר ג' ימים דוקא ,
אלא כך אמר לו : מחר חידש , ונסתרת במקום
אשר נסתרת כבר ביום המעשה , וראיתי מה
באבות להגיד לך על ידי אות החנים . ואם לא
יבונתי

איש מעל פני האדמה :
(טו) ויכרת יהונתן עם בית דוד
ובקש יהוה מיד איבי דוד :
(יז) ויוסף יהונתן להשביע את
דוד באהבתו אתו פי אהבת
גפשו אהבו : (יח) ויאמר לו
יהונתן מחר חידש ונפקדת פי
יפקד מושבך : (יט) ושלשת

תרד

רשי

הפורענות על בית אבי שידעתי שיכרות
המקום את אויבך : (טו) ובקש ה'
את הברית הזאת מיד אויבי דוד . כנה
הכתוב ופירושו בקש הקב"ה את העון
מיד דוד כשעבר על הברית ואמר
למפיצות הטה וליצח תחלקו את
השדה יתה בן קול והמרה רחנעם
וירנעם יחלקו את המלכות וכן תירגם
יונתן ואיתפרע ליה ה' מיד סנאי דוד :
(יח) מחר חדש . ודרך כל אוכלי
שולחן המלך לבא ביום מועד אל השלחן:
ונפקדת . אבי יפקדך וישאל סיכן
אתה : כי יפקד מושבך . שיהיה מושבך
חסר שאתה יושב בו וכן תירגם יונתן
ותיתבצי ארייה מרו' בית אסחרותך .
ונפקדת . לשון זכרון : כי יפקד .
לשון חסדון : (יט) ושלשת . שלשת
ימים ואז תרד מחד כלומר כשתגיע
ביום השלישי תרד במקו' סתר ותתחבא
הרבה כי אז יבקשך ובאת אל המקום
הסתר הזה אשר אתה נסתר בו היום
שהוא יום מעשה מלאכה וכן תירגם

יונתן

חרד מאד ובאת אל המקום
 אשר נסתרת שם ביום המעשה
 וישבת אצל האבן האזל :
 (כ) וַיִּגְּדֵי שְׁלֹשֶׁת הַחֲצִים צְדָה
 אֲוִירָה לְשַׁלְחָלִי לַמִּטְרָה :
 (כא) והנה
 רש"י

ווא דוא אן יענם ווערקטאגע פֿרשטעקט
 ווארזט , דיק ווייט הינאב לאסן , אונד
 דא דרייא טאגע הינטער איינאנדער ,
 ביים שטוינע אזל אויף האלטן .
 (כ) איך ווערדע נאך דעסן זייטע הין
 דרייא פֿפֿיילע אבשיסן , אלס וואלט
 איך מיך אים ציל טרעפֿן איבן .
 (כא) אונד

באור

יכולתי לחקור את אבני מחר , אזונית
 להסתר עוד , ואם לא אבוא אליך , ושלשת ,
 ואז אין ספק שמכאן מקום לחקור את אבני ,
 ואב"א להגיד לך את אשר בלבבו עליך . ולפ"ז
 מתפרש יפה מלת ושלשת , שהוא עשות דבר א'
 שלשה פעמים , כמו ויאמר שלשו וישלשו . ומה
 שאמר תרד מאוד , נראה שהיה במקום אשר
 נסתר גם כבר מקום עמוק , או אפשר מערה
 אחת , ואמר שירד מאוד , שלא יהיה נקל
 להגלות . ושעורו ושלשת ותרד . והכוונה על
 כל ג' הימים , כי גם ביום הראשון ירד מאוד ,
 פן יטב אל שאול לבקשו . ביום המעשה ,
 ת"י ביומא דחולא , ואמר זה נגד יום החדש ,
 אשר בו נסתר עתה , שהיה מנהגם אז לשבות
 מעשות מלאכה , כמו שכתב רד"ק , ולדעת הרד"ק
 יהיה פירושו ביום שנעשה בו מעשה השנועה שנשבע שאול ליונתן שלא יומת דוד . והענין
 אחד , לא שדעת הת"י מוסכמת יותר עם הלשון , כי כן משמע ביחזקאל (א' א') שהימים חן
 משבת ור"ת נקראי ימי המעשה . ע"ש . (כ) צדה , ה"א רפה , ומשפטו במפק , וכמוהו
 רבים (רד"ק) . קחנו , קח את החני אשר תמנח לפניך , ובוא אלי . ורד"ק והריק"ס נדחקו
 לפרש , זה יאמר קח הנער ובוא , וזה יאמר קח זה הסימן , ולא ידעתי מה הכריחם לזה ? ואי
 קשיא להם שהיה לו לומר קחם , כמו שאמר הנה החנים ממך והנה , היעלה על דעת' שספן
 יונתן שיטפוס דוד ללקט את כל החנים אשר ירה ? ואין ספק שלא אמר זה , אלא על הקרוב לו ,
 או על אשר ימנח מונח לפניו על הדרך , בקימו ממנו ובאו ללכת אל יונתן . ואם כן אין נכון לפרש
 מלת צדה , כמו נדה , כלומר אעמוד בנד האבן לירות החנים מהאבן והלאה , כי אז אין הקצ'
 כמנח על הדרך מהאבן א יונתן , שילקטו דוד ויבן , אלא פי' נדה כמו לנדה , כלומר אעמוד מהלא'
 לאבן וירתי הקצ' א נדה , ואם אבוא לבשרך טוב , אורה הקצ' באופן שלא יגיע עד האבן , ואתה
 תקום ותלקטו , כי תמנחני בלכתך אלי . ואין הרצון שיקטנו דוקא , אלא אמר שיהיה בטוח ולא
 יירא ויקח את החני אשר ימנח לפניו אם ירנה , לעיני הנער , כי שלום לו .

יונתן ביומא דחולא שאותו היום נסתר
 כמה שנאמר ויסתר דוד בשדה מיד ויהי
 החדש מחר : האבן האזל . חבן שהיה
 אות להולכי דרכי' : האזל . הולכי הדרך
 וכן תירגם יונתן חבן אתה חבן האות :
 (כ) נדה אורה . לא מפיק ה"א
 ופתרון נדה כמו לנד כל תיבה שזריכה
 למו"ד בתחלתה הטל לה ה"א בסופה
 נדד אורה חבן אורה חנים למטרה
 כדי שלא יבין הנער וזה סימן יהיה לך
 לנחש

מכלל יופי

חי אני צריך לבקש : (יח) ונפקדת , ענין זכירה : (יט) ושלשת , פועל כבד
 משלשה [חרד מאד ההי' פחות ונקל בעיניו למצוא עונך לשנוא לפי שלא באח :
 (יט) האזל , האר לאבן או יחסר הנסמך האבן אבן האזל , ופ"י אבן התלוד :
 10 1 יוד א (כו) בלתי

(כא) אונד דאן מיינען יונגען שיקען , געה הין , האהלע דיא פפילע . ווען איך נון צום בורשען זאגע : דיא פפילע ליגען יא דוערווערטס זא קאנסט דיא זייהן זעלבסט אויפנעהמן , אונד קאממען , דיא ביוט זיכר , אונד האסט , זא וואהר גאטט לעכט ! ניכטס צו פירכטען . (כב) שפרעד איך אבר זא צום קנאבען : דיא פפילע ליגען יא ווייטער הין ; זאגעה , דענדער עוויגע דייסט דיך פליהן . (כג) וואס דיא זאכע בטרופט , דיא וויר מיט זיינע אנדר פראברעדעט האבען — זיהע ! דער עוויגע איזט צויגע צווישן מיר אונד דיר — בלייבט עוויג . (כד) דוד הילט זיך נון אים פעלדע פראברגען , דער גייאמאנדסטאג קאם , אונד דער קעניג זעצטע זיך צור טאפעל . (כה) דער קעניג

באור

וכן תרגמתי . לשלח לי , להנאתי וללמד ידי קשת . (כא) קחנו ובואה , לא אתה בעצמך וקחנו ובוא אלי , כי אין לך לירא כי שלח לך (רש"י) . ואין דבר , רע , ולא תירא ; וכת' יולית מדעס ביש . וטעס הכימן הזה , כי ירא יונתן סן בכיאו לרגיד לדוד יענרו בני אדם נשדה . (כב) שלחך ה' , ה' אמר שחלך לך . (כג) הנה ה' , עד ציניבו לקיים הבדית עד עולם . ויש מחברים עד עולם אל הדבר אשר דברנו אני ואתה , וואמר הנה ה' כו' מאמר מוסגר . ואע"פ שהוא כנגד הנגינה מ"מ ככון הוא לפי הענין ובאה לתרגם לפיהם . (כד) ויקם יהונתן , עמד ממקומו , לפי שאין דרך הבן להיות מוסב אלל אביו , שדרכן לאכול מוסבין על היעות . והיה דוד מוסב בין יונתן ובין שאול , עכשיו שלא בא דוד לא היסב יונתן עד שיסב אבנר מנד שאול , ואחר כך ישב יונתן מנד אבנר (רש"י) . ולדעת יוסיפון היה דוד יושב תמיד מאמאול שאול , ויהונתן מימינו , ועכשיו שלא

(כא) והנה אשלח אתה הנער לך מצא את החצים אמר אמר לנער הנה החצים ממך והנה קחנו ובאה פירשלום לך ואין דבר חיהוה : (כב) ואם כה אמר לעלם הנה החצים ממך והלאה לך פי שלחך יהוה : (כג) והדבר אשר דברנו אני ואתה הנה יהוה ביני ובינך עד עולם : (כד) ויפטר דוד בשדה ויהי ההדש וישב המלך על הלקחם לאכול : (כה) וישב אל ק' המלך

רש"י

לנחש אם אתה נריך לזרו' : (כא) והנס השלח וגומר . ודרך המזקשהן הירוי הולך עד מקום שרואה שהחץ הולך ואינו יכול לכיון יפה ופעמים שהוא מהפשו וכהן להלן מומנו ופעמים שהוא הולך להלן מן החץ ומחפש והנחש הזה יהיה לך : אם חומר חומר לנער וגו' קחנו ובואה לא אתה בעצמך ממוקם מהצואך וקחנו ובוא אלי כי אין לך לירא כי שלח לך הקצ"ה חפץ שתהא כאן ולא תירא ואפי' שמעתי מהבא רעה : (כב) ואם כה חומר וגו' לך כי שלחך . הקצ"ה חומר לך לזרוח ולהמלט : (כג) והדבר אשר דברנו ברית שכתנו יחד הנה ה' ציני וצניק עד על חותו דבר : (כה) אל מושב הקיר

הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבֵי פְּעָעִים וּפְּעָעִים
 אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיִּקַּם וַיְהוֹנָתָן
 וַיֵּשֶׁב אֲבִנֵר מִצַּד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד
 מְקוֹם דָּוִד : (כו) וְלֹא־דָבַר
 שְׂאוּל מֵאוֹמְרָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
 אָמַר מִקְרָה הוּא בְלָתִי טָהוֹר
 הוּא כִּי־לֹא טָהוֹר : (כז) וַיְהִי
 מִמִּחְרַת הַיּוֹם הַשְּׁנִי וַיִּפְקֹד
 מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־
 יְהוֹנָתָן בְּנֵי מְדוּעָה לֹא־בָא בְּיָדֵי יֵשׁוּ
 גַם־הַמּוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלָּחֶם :
 (כח) וַיַּעַן

קעניג נאם זיינען זיין, וויא גוועהנליך אן
 דער וואנד, יהונתן בעגאב זיך אויף
 זיינען פלאץ, אונד שאול צור זייטע
 קאם אבנר צו זיצן, דוד'ס שטעללע
 אלזא בליב לעער. (כו) שאול זאגטע
 אבער אן דיועם טאגע קיין ווארט, דען
 ער דאכטע: עם מאג איהם וואס פאר
 גפאלן זיין, פיללייכט איינע אונרייניג
 קייט, דען ער העלט זיך ניכט ריינליך.
 (כז) דעם טאגס דארויף, אלס דען
 צווייטן ניימאָנדרסטאָג, וואר ווידר דוד'ס
 שטעללע לעער. דא שפראך שאול צו
 זיינעם זאָהנע יהונתן: ווארום איזט
 ישי'ס זאָהן ניכט צור טאָפּעלגעקאָממען,
 זאָ וואָהל געסטרון אלס הייטע:
 (כח) יהונתן

רשי

באור

פקיר. צראש המטה אלל הקיר: ויקם
 יהונתן. עמוד ומוקומו לפי שאין דרך
 הצן להיות מוסב אלל אצו. שדרכן היה
 לחכול מסובין על המטות והיה דוד
 מוסב בין יהונתן ובין שאול עכסיו שלא
 בא דוד לא הסויב יהונתן עד שישב אבנר
 מצד שאול ואחר כך ישב יהונתן מוצד
 אבנר ואם תאמר לא ישב כלל הרי הוא
 אומר ויקם יהונתן מעל השלחן מכלל
 שישב: (כו) מקרה הוא קרי ראה:
 בלתי טהור הוא. ועדיין לא טבל לקריו
 שאילו טבל לקריו אין צריך הערב שמש
 לחולין: כי לא טהור. זו היא נתינת
 טעם לדבר לפי שאינו טהור לפיכך לא
 בא שלא יטמא את הסעודה: (כז)
 מומחרת החדש. מומחר' חידוש הלבנה:
 השני. ציוס שני לחדש: (כט) והוא
 לזה

בא דוד כמזא ישב אבנר משמאל שאול. וטעם
 ויקם לדעתו אינו קם ממקומו אשר ישב, אלא
 סר ממקום אשר היה בו לישוב אל הלחם.
 ואמת כן הראתו בהרבה מקומות, ובכח מלת
 ויקם גם הפעל השייך אל הענין, והוא וישב,
 וכן וירא ויקם לקראתם, שנבח ויקם פעל
 וילך השייך גם אל הענין, וכאילו נאמר כאן:
 ויקם יונתן וישב. אומלת וישב עומד במקום
 שנים. וכן תרגמתי. (כו) מקרה הוא,
 אמר שאול מקרה הוא שקרה לו שלא בא אל
 הלחם, לא במרד ובמעל, או אולי בלתי טהור
 הוא ששימש מטתו, והוא טמא עד הערב, כי
 לא טהור הוא, ר"ל שלא נשמר מלשמש מטתו,
 כי טבעו היה טטה אל רבוי המטל, כמו
 שנתבאר מענינו, ולזה נשמר מלבוש א שלחן
 המלך, כי לא נכון שיאכלו הטמא והטהור
 יחדיו בשולחן המלך. כ"כ הרלב"ג ומהר"י
 אבן עבאל, והוא הנכון בפי' הכתוב. וי"מ
 כי לא טהור, ועדיין לא טהור מטומאתו,
 ואינו מתישב אל לשון הכתוב, גם אין טעם
 למלת כי. (כז) מומחרת החדש השני,
 מומחרת יום הקודש הראשון שהיא יום הקודש
 השני יוד ב השני

(כח) יהונתן אנטווארטטע דעם שאול : דוד האט זיך פֿאַן מיר אורלויב נאָך בית־ לחם אויסגעבעטן . (כט) אונד גואַנט : לאס מיך האָר הינרייזן , דען וויר האַבען אין פֿאַמיליענפֿעסט אין דיוער שטאַט , מיין ברודר האַט עס מיר אָן זאָגן לאַסן , ווען איך גנאָדע און דיינען אויגען געפֿונדען , זאָ מעכטע איך מיך (פֿאַן מיינען געשעפֿטן) לאַז רייסען , אונד מיינע ברירר בעזוכען , דאָהער איזט ער ניכט צור קעניגליכען טאַפֿעל געקאָממען . (ל) דאָ ענט־בראַנטע שאולס צאָרן איבער יהונתן , אונד שפראַך צו איהם : פֿרקעהרטער , ווידערשפענויגד זאָהן ! ווייס איך דען

ניכט

באור

השני . (כט) והוא צוה לי אחי , הדבר הזה יש לבי זכח משפחה טובה אחי להגיד לי , וכן ויטו אל יוסף לאמר (בראשית כ"ט) פ' צו אל שליחם לאמר ליוסף . וטעם הוא כמו וואותי , ובה הישר במקום הנוטה , ודברים כן . אמלטה נא , מעבודת המלך מעט , ואלך לראות את אחי (רד"ק) . (ל) בן נעות המרדות , מלת נעות כנזרת לדעת רש"י מן נע וכד , ולדעת רד"ק שראויה , והוא תואר לנקמה , ופירושו בן של אשה נעות המרדות . והנכון כדעת הר"ק"ס , ששראו עות , והוא תואר לזכר מבנין כפעל , וטעמו עו' ועקוס , כלומר איש נפתל אתה ומאונה במרידותך , שתאהב אדם אשר יזיק לך . לבן ישי , כמו בנן . לבשחך , כי ע"י זה לא תשבעל כסאי אכרי , ותמאס ממלך על ישראל

(כח) ויען יהונתן את־שאול בשאל נשאל דוד מעמדי עד־בית־לחם ; (כט) ויאמר שלחני נח כי זבח משפחה לנו בעיר והוי צוה־לי אחי ועתה אם־מצאתי חן בעיניך אמלטה נח ואראה את־אחי על־בן לא־בא אל־שלחן המלך : (ל) ויהר־אף שאול ביהונתן ויאמר לו בך נעות המרדות הלוא ידעתי כי־

בחר

רש"י

טוב לי אחי . גדול הבית טוב לי שאהיה שם והוא אחי חליאב : אמלטה . איסקמוני"ר בלע"ז ; Emmufser מלה גושנת בלשון בל"ח ענטשלופפן , ענט"ווישן , וכן ראשית י"ט י"ז , שופטים ג' כ"ו חלק יוס אחד ואבא : (ל) נעות המרדו' לשון נע אשה נעה ונדה יולאני' כאשר תאמר זעום מן זע כן תאמר נעו' מן נע והתי"ו מן הדיבוק שהוא דבוק למרדות : המרדות . שהיה ראוייה לרדות ולייסר . דבר אחר כשחטפו בני בנימן מננות יבש גלעד שינאו לחול בכרמוים היה שאלו ביישן ולא רנה לחטוף

מכלל יופי

(כו) בלתי טהור , זולתי שטהור הוא כלו' שלא אירע בו שום טומאה : (כח) מעמדי , ממני לקח רשות ולא הלך בלי רשות , והנפעל בודה הענין שאל דוד עצמו מעמדי : (ל) המרדות , שם : לבן ישי , הלמ"ד במקום ב"ח : ביום החדש השני , שם על כל החדש , כי הכלמו עכור ב' דברי' לא אכל עכור דוד ועכור

כי

בַּחַר אֶתְהָּ לְבִן־יִשְׁי לְבִשְׁתְּהָּ
 וּלְבִשְׁת עֵרוֹת אִמְךָ : (לא) כִּי
 כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בְּן־יִשְׁי חַי עַל־
 הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אֶתְהָּ וּמִלְכּוֹתְהָּ
 וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ יְהוָה לִי כִּי
 בְּן־מָוֶת הוּא : (לב) וַיַּעַן יְהוֹנָתָן
 אֶת־שָׂאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר יְהוָה
 לָמָּה יוֹמַת מָה עָשִׂיתָ : (לג) וַיִּטַּל
 שָׂאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְרַחֲבֹתוֹ
 וַיַּדַּע יְהוֹנָתָן כִּי־כָּלָה הָיָה מַעַם
 אָבִיו לְרַחֲמֵי אֶת־דָּוִד :
 (לד) וַיִּקָּם יְהוֹנָתָן מִמַּעַם הַשְּׁלָחַן
 בְּהַר־יֵאֵף וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־
 הַיְחודֶשׁ הַשְּׁנַי לֶחֶם כִּי נֶעְצַב לִי־
 דָּוִד כִּי־הִכְלָמוּ אָבִיו : (לה) וַיְהִי
 בַּבֶּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן רֶשֶׁתְּהָּ
 לַמוֹעֵד

רשי

לחטוף עד שזאתה היא ענמה והעוזה
 פניה ורדפה אחריו : נעות על שם
 הכרמיו והוא גת כמו נעוה ארחתו .
 יטופון נעוהי בחמר ולא מן השם :
 (לד) נעצב אל דוד . ששזיל דוד : כי
 הכלימו אביו . ששזיל דוד : (לה)
 למועד דוד . למועד אשר קבע לו דוד :
 (לו) להעבירו
 אביו בדבו ונמעשה (מהכל"ל) . (לה) למועד דוד , הלמ"ד כמו לפי , כלומר לפי אשר יעד דוד
 שיבוא להגיד ביום הג' , כ"ש ונסתרתי בשדה עד הערב השלישית (לעיל ה') , וכל היום הג'
 הוא היום המיועד , ובכל עת שיבוא יונתן , בוקר , ונהרים , וערב לעולם נא ביום אשר יעד לו
 דוד , כי לא אמר לא לכל היותר

ניכט , דאס דוא אן דעם זאָהן ישי'ם
 געפאללען פֿינרסט , צו דייער איינגען
 שאַנדע , אונד צור שאַנדע דייער
 מוטטער , דיא דיק געבאָהר .
 (לא) דען זאָל אַנג ישי'ם זאָהן אויף
 ערדן לעכט , קאָן עס מיט דיר , אונד
 דייער רעגירונג קיינען בשטאַנד האָבן .
 שיקע זאָ גלייך הין , אונד לאַס איהן צו
 מיר הער ברינגען . ער איזט דעם טאָדעס
 שולדיג . (לב) יהונתן אַנטוואָרטעטע
 דעם שאול , אונד שפראַך : וואָרום
 זאָלל ער אומגעכראַכט ווערן ? וואָס
 האַט ער דען גטאַהן ? (לג) דאָ וואָרף
 שאול דען שפּים נאָך איהם , איהן צו
 שלאַגען , יהונתן וואוסטע נון , דאָס
 עס פֿאָן זיינעם פֿאַטער בעשלאַסן זיין
 דוד אומצוברינגען . (לד) ער שטאַנד ,
 פֿאַלל פֿרדרוסעס , פֿאָן דער טאַפֿעל
 אויף , אונד נאָם דיזען צווייטען נייאָ
 מאַנדסטאָג קיינע שפּיזע צו זיך , דען
 עס קרענקטע איהן וועגן דוד'ס , אונד
 ווייל זיין פֿאַטער איהן בעשימפֿט האַטע .
 (לה) אַם פֿאַלגענדען מאָרגען גינג
 יהונתן אויפֿ'ס פֿעלד הינום , נאָך דער
 פֿראַב

באור

ישראל . ערוח אמך , כמו רחם אמך :
 והטעם ולנוח רחם אשר ינחמנו , כי
 חרפה היא להוליד בן כמוך הנוחר באשר שניא
 אביו . ואני סנבתי הדבר בתרגומי שלא להוציא
 מפי דבר בלתי יאות . (לג) להכותו ,
 שבעסו לא ידע את אשר הוא עושה , ויבקש
 להשמיד את הירש . כי כלה , נגמר הדבר
 בלב אביו להמית את דוד (רד"ק) . (לד) כי
 נעצב , וגו' , כלומר על ב' דבר'ס לא חכל
 לחס , הא' כי נעצב בעבור דוד , וב' שהכלימו
 אביו בדבו ונמעשה (מהכל"ל) . (לה) למועד דוד , הלמ"ד כמו לפי , כלומר לפי אשר יעד דוד
 שיבוא להגיד ביום הג' , כ"ש ונסתרתי בשדה עד הערב השלישית (לעיל ה') , וכל היום הג'
 הוא היום המיועד , ובכל עת שיבוא יונתן , בוקר , ונהרים , וערב לעולם נא ביום אשר יעד לו
 דוד , כי לא אמר לא לכל היותר
 אמתין

פראמדעדונג מיט דוד, אונד איין קליינר
 קנאבע מיט איהם. (לו) היר שפראך
 יענער צו זיינעם קנאבען: לויף היין,
 אונד זוכע דיא פפילע אויף, דיא איד
 אבשיסע. דער יונגע לויף, ער אבער
 שאס דען פפיל ווייט איבער איהן
 הינוים. (לו) אלס דער קנאבע און דיא
 שטעללע דעם פפילס ריין גינג, דען
 יהונתן אבגעשאסן האטטע, ריף איהם
 דויער נאך אונד זאגטע: דער פפיל
 ליגט יא ווייטר היין. (לח) אונד ריף
 איהם פערנר נאך: געשווינד, איילע!
 זיימע ניכט! יהונתן'ס קנאבע זאטלטע
 דיא פפילע, אונד קאם צו זיינעם
 דערערן. (לט) דער קנאבע האטטע
 ניכטס גמערקט, נור יהונתן אונד דוד
 וואוסטן אום דיא זאכע. (מ) דארויף
 גאב יהונתן דעם קנאבען פפיל אונד
 באגען, אונד זאגטע צו איהם געה!
 ברינג דיועם נאך דער שטאט.
 (מא) דער קנאבע גינג, אונד דוד
 קאם פאן דער זיד זייטע (דעם שטיינס)
 דערפאר, פיל אויף זיין אנטליין צור
 ערדע, אונד ביקטע זיך דרייאמאל. זיא
 קיסטען

למועד דוד ונער קטן עמו:
 (לו) ויאמר לנערו רץ מצאנא
 את החצים אשר אנכי מורה
 הנער רץ והוא ירה החצי
 להעברו: (לו) ויבא הנער עד
 מקום החצי אשר ירה והונתן
 ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר
 הלוא החצי ממך והלאה:
 (לח) ויקרא יהונתן אחרי הנער
 מהרה חושה אל תעמד וילקט
 נער יהונתן את החצי ויבא
 לאדניו: (לט) והנער לא ידע
 מאומרו אך יהונתן ודוד ידעו
 את הדבר: (מ) ויהן יהונתן
 את פליו אל הנער אשר לו
 ויאמר לו לך הביא העיר:
 (מא) הנער בא ודוד קם מאצל

הנגב ויפל לאפיו ארצה וישתחו החצים שלש

באור

רשי

(לו) להעבירו. החצי עבר את
 הנער: (מא) מאצל הנגב. מוסטר
 חצן אתה דלקביל דרומ: עד דוד הגדיל.
 הרבס
 כאשר הבי' רד"ק בשרשים בשם הסכסר' יונה *
 כאשר הלך הנער אל מקום החצי ויקרא יונתן אחריו הלא וגו', כי הנער בלכתו
 ראה כה וכה למצא החץ, לכן קרא יונתן אחריו אל תבקש עליין, כי החץ ממך והלאה. וכן עשה
 בכל חץ שירה, או לא עשה כן לא בחץ אחד לתת סימן לדוד, והנותרים ירה בדרכו, ואין כאן
 שום תערובות הדברים כאשר ראו קצת. (מ) כליו, כפי' רד"ק נתן לו הקשת והחצים. (מא)
 מאצל הנגב, כת"י מוסטר חצן דלקביל דרומא, וכן פירשו המפרשים. עד דוד הגדיל,
 לבכות יותר מיונתן (רד"ק).

אמתין עד הערב הג' אם לא תבוא אלי קודם.
 (לו) הנער רץ, כראה שהלך הנער ועמד
 במרחק כמטחי קשת, למען יראה אנה יפול
 החץ, ויונתן ירה ככח להעביר החץ את הנער:
 (לו) ויבוא, ענינו וילך, כמו בא' א פרעה,
 וכן לקמן הנע' בא' פ' י"א. וטעם עד כמו א,
 שער הכתוב, כאשר הלך הנער אל מקום החצי ויקרא יונתן אחריו הלא וגו', כי הנער בלכתו
 ראה כה וכה למצא החץ, לכן קרא יונתן אחריו אל תבקש עליין, כי החץ ממך והלאה. וכן עשה
 בכל חץ שירה, או לא עשה כן לא בחץ אחד לתת סימן לדוד, והנותרים ירה בדרכו, ואין כאן
 שום תערובות הדברים כאשר ראו קצת. (מ) כליו, כפי' רד"ק נתן לו הקשת והחצים. (מא)
 מאצל הנגב, כת"י מוסטר חצן דלקביל דרומא, וכן פירשו המפרשים. עד דוד הגדיל,
 לבכות יותר מיונתן (רד"ק).

שְׁלֵשׁ פְּעָמִים וַיִּשְׁקוּ אִישׁ אֶת־
 רַעְהוּ וַיִּבְכוּ אִישׁ אֶת־רַעְהוּ עַד־
 דָּוָד הַגִּדְיָל: (מב) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן
 לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ
 שְׂגִינֵנוּ וְאַנְחָנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
 יְהוָה יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זַרְעֵי
 וּבֵין זַרְעֶךָ עַד־עוֹלָם:

כא (א) וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיְהוֹנָתָן בָּא
 הָעִיר: (ב) וַיָּבֵא דָוִד נֶכֶח
 אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן וַיַּחְדָּד
 אֲחִימֶלֶךְ לִקְרַאת דָּוִד וַיֹּאמֶר לוֹ
 מִדָּוָע אֲתָרָה לְבִדְךָ וְאִישׁ אֶיִן
 אֲתָךְ: (ג) וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֲחִימֶלֶךְ
 הַכֹּהֵן הַמֶּלֶךְ צֹנִי דָּבָר וַיֹּאמֶר
 אֵלַי

קיסטען זיך איינאנדער, אונד וויינטען
 צו זאמען, בעזאנדערס אבער וויינטע
 דוד זעהר. (מב) ענדליך זאגטע
 יונתן צו איהם זיהע אין פרידן! וואס
 וויר ביידע ביים נאמען דעם עוויגען
 בשוואהרן אונד גזאגט האבען: דער
 עוויגע זיא צייגע צווישן מיר אונד דיר,
 צווישען מיינעם אונד דייעם זאמן, דאן
 בלייבט עוויג.

כא (א) יענר מאכטע זיך אויף אונד
 גינג, אינדעם יונתן זיך צור
 שטאט קעהרטע. (ב) דוד קאם נאך
 נוב, צו דעם פריסטער אחימלך דער
 איהם ענטגעגן איילטע, אונד איהם
 פראגטע: ווארום ביזט דוא זא אליין?
 דאסס נימאנד בייא דיר? (ג) דוד
 זאנטווארטטע דעם פריסטר אחימלך:
 דער קעניג דאט מיר עטוואס אויס
 געטראגן, אונד דאבייא גזאגט: נימאנד
 דארף

באור

רשי

הרבה לצכות: (מב) לך לשלום *
 והשבעה אשר נשבענו ה' יהיה עד עלי
 עד עולם:

כא (ג) ואת הנערים יודעתי * לשון טורה הנערים אשר ילחו עמי
 הטרחתים לרוח לפני אל מקום פלוני אמוני: יודעתי * כמו ויודע צהס
 אנשי סוכות: פלוני אלמוני * מכוסה אלמון מאין שם שאיני חפץ להזכיר
 כי דבר סתר הוא * פלוני כמו כי יפלא יתכסה: (ד) הו הנמלח * אם חין
 חמשה

מכלל יופי

כי הכלימו: (לו) להעבירו, הנער או מקו המטרה: החצי, היו"ד נוסף, והראוי החץ
 והצ"די ראוי להדגש ובא הנח המורתו: (מא) הנגב, דומדבר ומקום החרב
 ויבש: לאפיו, ל' במקום על: (מב) נשבענו, זכור, אנחנו, הכפל לחזק:
כא (ב) נבוא, אל נב ר' נוספת שדומלה מלעיל: (ג) יודעתי יו"ד במקום
 ה"א, ויתכן שיהי' היו"ד שורש ושהי' מכנין פועל הנוסף, פלוני, מן פלא
 אלמוני, מן אלם, ומלת פלוני יאמר על בעל המקום לא על המקום:
 (ו) חם